



VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV NEZISTIL PROTIÚSTAVNOSŤ OBMEDZENIA VLASTNÍCTVA V CHRÁNENÝCH ÚZEMIACH 4. A 5. STUPŇA OCHRANY. NÁVRH NA ÚSTAVNÝ SÚD NEPODÁ.

Bratislava 10. júna 2026

Verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský sa zaoberal podnetom podávateľa, ktorý sa na neho obrátil so žiadosťou o preskúmanie ústavnosti vybraných ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v platnom znení a o podanie návrhu na začatie konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.

Podnet sa týkal najmä námietky **nesúladu ustanovenia § 50 ods. 7 v spojení s prechodnými ustanoveniami § 104b ods. 5 a § 104g ods. 7 uvedeného zákona**, ktoré v prípade území Natura 2000¹ a území medzinárodného významu umožňujú vyhlásenie 4. a 5. stupňa ochrany bez súhlasu vlastníka neštátnych lesov **s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky**²

Zákon o ochrane prírody a krajiny (§ 50 ods. 7) stanovuje, že veľmi prísny 4. alebo 5. stupeň ochrany (takmer bezzásahové územie) na súkromných pozemkoch sa môže vyhlásiť len so súhlasom vlastníka. Ak vlastník nesúhlasí, ale ide o dôležité územie pre sústavu Natura 2000, môže orgán ochrany prírody nahradiť jeho súhlas svojím rozhodnutím. V takom prípade má vlastník právo na náhradu škody a možnosť brániť sa v správnom konaní. Podávateľ namietal, že problém však vzniká kvôli prechodným ustanoveniam (§ 104b ods. 5 a § 104g ods. 7), ktoré vylučujú tieto pravidlá pri územiach

¹ **Natura 2000** je európska sústava chránených území, ktorú členské štáty Európskej únie vyhlasujú pre zachovanie najcennejších a ohrozených druhov a biotopov Európy. Pozostáva z **chránených vtáčích území (CHVÚ)** vymedzených podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva (smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva - kodifikované znenie) a z **území európskeho významu (ÚEV)** vymedzených podľa smernice o ochrane biotopov (smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín).

² „(4) **Vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.**“ Predmetné ustanovenie je súčasťou článku o **vlastníckom práve** (právo vlastníť majetok, rovnosť ochrany vlastníctva, dedenie atď.). Stanovuje prísne podmienky, za akých môže štát (alebo iná verejná moc) zasiahnuť do vlastníctva individuálneho vlastníka.

Natura 2000 a územiach medzinárodného významu vyhlásených do konca roku 2019. Na tieto územia možno vyhlásiť 4. alebo 5. stupeň ochrany bez súhlasu vlastníka a bez individuálneho rozhodnutia orgánu.

Podávateľ podnetu tvrdil, že tieto ustanovenia porušujú čl. 20 ods. 4 Ústavy SR (zákaz núteného obmedzenia vlastníckeho práva bez individuálneho konania a primeranej náhrady) a žiadal verejného ochrancu práv, aby podal návrh na začatie konania pred Ústavným súdom SR.

Verejný ochranca práv v rámci preskúmania veci uvádza, že zákon o ochrane prírody a krajiny predstavuje právny rámec, ktorý sleduje legitímny verejný záujem na ochrane prírody a krajiny, pričom zároveň zasahuje do výkonu vlastníckeho práva. Tento zásah však musí byť posudzovaný z hľadiska ústavnej proporcionality a rovnováhy medzi základnými právami.

Verejný ochranca práv po podrobnej analýze podnetu, relevantnej judikatúry Ústavného súdu a porovnaní s rozhodnutiami Najvyššieho správneho súdu SR a Ústavného súdu ČR **dospel k záveru**, že namietané ustanovenia **nie sú v rozpore s Ústavou SR**.

K uvedeným záverom o ústavnosti predmetnej právnej úpravy dospel verejný ochranca práv z nasledujúcich hlavných dôvodov:

- Ide o všeobecné zákonné limity výkonu vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 3 Ústavy³ v spojení s čl. 44 (ochrana životného prostredia)⁴, nie o nútené obmedzenie podľa čl. 20 ods. 4., nakoľko i v zmysle judikatúry⁵ čl. 20 ods. 3 ústavy upravuje všeobecné limity výkonu vlastníckeho práva, ktoré sa môžu uplatniť druhovo vo vzťahu k skupinám vlastníkov, ak je to odôvodnené ochranou zdravia, prírody, kultúrnych pamiatok alebo životného prostredia. Naopak, čl. 20 ods. 4 ústavy sa podľa ústavného súdu týka individuálneho a selektívneho zásahu do postavenia konkrétneho vlastníka.
- Zákon obsahuje mechanizmus náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania (§ 61), aby vlastníci pozemkov nemuseli znášať neprimerané bremeno v dôsledku obmedzení v záujme ochrany prírody a životného prostredia. Účelom tejto náhrady

³ (3) *Vlastníctvo zaväzuje. Nemožno ho zneužiť na ujmu práv iných alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránenými zákonom. Výkon vlastníckeho práva nesmie poškodzovať ľudské zdravie, prírodu, kultúrne pamiatky a životné prostredie nad mieru ustanovenú zákonom.*

⁴(1) *Každý má právo na priaznivé životné prostredie.*

(2) *Každý je povinný chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo.*

(3) *Nikto nesmie nad mieru ustanovenú zákonom ohrozovať ani poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje a kultúrne pamiatky.*

(4) *Štát dbá o šetrné využívanie prírodných zdrojov, o ochranu poľnohospodárskej pôdy a lesnej pôdy, o ekologickú rovnováhu a o účinnú starostlivosť o životné prostredie a zabezpečuje ochranu určeným druhom voľne rastúcich rastlín a voľne žijúcich živočíchov.*

(5) *Poľnohospodárska pôda a lesná pôda ako neobnoviteľné prírodné zdroje požívajú osobitnú ochranu zo strany štátu a spoločnosti.*

(6) *Podrobnosti o právach a povinnostiach podľa odsekov 1 až 5 ustanoví zákon.*

⁵ PL. ÚS 22/2006, Nález z 1. októbra 2008

je kompenzovať ekonomickú škodu alebo ujmu, ktorá vlastníkovi vznikne obmedzením jeho vlastníckeho práva, a tým zachovať spravodlivú rovnováhu medzi ochranou verejného záujmu a právami vlastníka. Náhrada sa môže poskytovať aj formou pravidelných platieb počas trvania obmedzenia. Jej výška sa môže v čase meniť podľa konkrétnej intenzity obmedzenia a spôsobu využívania pozemku. Vlastníkovi pritom musí byť už v čase vzniku obmedzenia známy spôsob výpočtu náhrady a podmienky, podľa ktorých sa jej výška môže meniť, hoci presná suma nemusí byť v tom okamihu ešte definitívne určená.

- Úprava rešpektuje spravodlivú rovnováhu medzi vlastníckym právom a verejným záujmom na ochrane prírody, najmä v kontexte záväzkov SR voči EÚ (Natura 2000).

„Na základe komplexného posúdenia právnej úpravy, relevantnej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, ako aj európskeho a medzinárodného kontextu ochrany prírody, som dospel k záveru, že napadnuté ustanovenia zákona č. 543/2002 Z. z. sa pohybujú v rámci ústavne akceptovateľného obmedzenia vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky,“ hovorí verejný ochranca práv.

Vzťah vlastníckeho práva a ochrany prírody nemožno vnímať výlučne ako konflikt dvoch proti sebe stojacich hodnôt. Výkon vlastníckeho práva v mnohých prípadoch prispieva k ochrane životného prostredia. Úlohou právnej úpravy je preto zabezpečiť spravodlivú rovnováhu medzi týmito hodnotami, nie ich vzájomnú polarizáciu.

Verejný ochranca práv zároveň poukazuje na ustálenú rozhodovaciu činnosť Ústavný súd Slovenskej republiky SR (najmä nález PL. ÚS 22/2006), ktorá opakovane konštatovala, že obmedzenia vlastníckeho práva v záujme ochrany prírody môžu byť ústavne konformné, pokiaľ rešpektujú princíp proporcionality a zachovávajú spravodlivú rovnováhu základných práv.

„Zdôrazňujem, že základné právo vlastniť majetok a základné právo na priaznivé životné prostredie sú rovnocenné a ich vzájomné vzťahy nemožno chápať ako hierarchický konflikt, ale ako vzťah vyžadujúci ich vyvážený výkon,“ pokračuje verejný ochranca práv.

Vzhľadom na uvedené zistenia verejný ochranca práv podnet podávateľa nateraz **odložil** ako zjavne neopodstatnený podľa § 15 ods. 2 písm. c) zákona o verejnom ochrancovi práv.

Návrh na Ústavný súd SR verejný ochranca práv v tejto veci nepodá.